

DAGROOFVOGELS.

(*Vervolg en slot van blz. 229*).



E sperwer (*Astur nissus*) komt in den herfst vrij veel voor in het Gooi en strekt zijne rooftochten dikwijls uit tot in de tuinen en zelfs in de dorpen.

Vooraf moeten de musschen en vinken het ontgelden. De duiven worden ook wel vervolgd, maar de eigenaar leidt niet veel schade, vooral, doordat al heel gauw de buks bij de hand is. Het vorige jaar vertelde een kennis van mij, dat hij in den tuin naar een troepje musschen stond te kijken, die het gestrooide brood oppikten. Hij stond er misschien geen vier M. vandaan toen plotseling een sperwer langs de heg scheerde en te midden der musschen stootte. Bijna op hetzelfde oogenblik, was de roover met zijn prooi verdwenen.

Musschen, vinken en merels maken 's zomers zijn hoofdvoedsel uit, maar evengoed vervolgt hij zang- en watervogels en vooral houtduiven. Tamme duiven vervolgt hij soms met risico van zijn eigen leven. Eens zag ik van uit het raam een sperwer een mooien witten tuimelaar achtervolgen en kon duidelijk de snelle bewegingen van beide dieren volgen. Het was een eenig gezicht, te zien hoe telkens de sperwer bijna de duif greep en hoe juist op het critieke oogenblik de duif een snelle zijwending maakte. De duif vloog zeer goed en de sperwer scheen nog een jonge te zijn. Spoedig gelukte het de duif ook, zich met opgestoken vleugels tusschen de gebouwen te laten dalen, welke manoeuvre de sperwer haar niet nadeed.

Oude geroutineerde mannetjes kunnen soms groote opruimingen onder de groote troepen boschduiven in het voorjaar houden. Jongere sperwers hebben meer moeite om aan den kost te komen, vooral door de brutale kraaien, die het hun zeer lastig kunnen maken, hoewel ik toch nooit den indruk heb gekregen, dat de slimme snelle roover zich door het zwarte gespuis op zijn kop laat zitten. Maar veel moeite kost het hem wel, zijn prooi in veiligheid te brengen en rustig te verorberen. Als er echter zulke reusachtige troepen duiven zijn, als van het jaar, zal het den sperwers en slechtvalken niet veel moeite kosten, ruimschoots hun honger te stillen. Zoo nam ik twee sperwers verscheidene weken achtereen bij de reigerkolonie in Hilversum waar. Ze hadden daar dichte bosschen, duiven en musschen in overvloed en joegen elken morgen, ieder van een zijde van het bosch de duiven het vrije veld in, waar er meestal twee slachtoffers vielen. De beide sperwers begonnen boven de troep heen en weer te vliegen en het moest al vreemd loopen, als na verloop van eenigen tijd geen duif gegrepen werd. Op dit zelfde terrein nam ik gedurende den winter twee havikken en eenige slechtvalken waar. Deze echter bleven hoogstens eenige dagen. Toen ik eens de sparren nakeek, vond ik onder een lagen struik een hoop afgekloven beenderen en veeren van duiven. Dit zal natuurlijk de plaats zijn, waar de roover zijn buit naar toe sleepte.

De sperwer schiet evenals de havik in schuine richting en is zeer volhardend. Dikwijls vervolgt hij kleine vogels tot in het kreupelhout.

Ik geloof, dat de sperwer aan het strand een slechte jacht heeft. Hoewel hij daar niet veel is, zag ik er verleden herfst eenige bij Valkeveen. De roover vervolgde hardnekkig de zeevogels, maar hoe dikwijls hij ook met razenden vaart door de troep stootte, steeds was het mis. Ook de spreeuwen schijnen zich goed voor hem in acht te nemen.

Over het algemeen wordt gedacht, dat de sperwer een zeer zeldzame broedvogel is en alleen in de oostelijke provincies broedt. Het is wel eigenaardig, dat ik in Hilversum driemaal en in Velp eenmaal een sperwernest gevonden heb. Dat nest in Velp heb ik eigenlijk niet zelf gevonden. Een kennis liet mij de plaats zien en gaf mij een ei, dat hij uitgehaald had.

In Hilversum vond ik verleden jaar in Juni mijn eerste nest. Wij hadden toen reeds mooie nesten gevonden o. a. torenvalk en wielewaal, maar dit was een zeer goede vondst.



Sperwer.

Het nest zat vrij laag in een den, dicht bij een voetpad. Zes jongen staken hunne witte koppen over den rand. Toen wij, mijn vriend en ik, er bij stonden hoorden we onophoudelijk den ouden vogel schreeuwen, die boven het nest heen en weer vloog. Toen ik in den boom geklommen was, kon ik het nest beter bekijken. De rand lag bezaaid met doode musschen en vinken, d. w. z. stukken ervan, beenderen en veeren.

De jongen waren nog al rustig, toen ik ze aanraakte. Ze geleen veel op jonge kiekendieven en hadden niets van jonge valken, daar ze een veel langeren en smalleren snavel hebben zonder tand, ook is het loopbeen veel zwaarder en langer.

Zij waren nog in wit dons en hoewel zij nog niet staan konden waren de pooten al bijzonder fors, met lange nagels. De oogen waren, evenals bij de kuikendieven, heldergeel.

In den loop van den voorzomer was ik in de gelegenheid, nu en dan het nest te bezoeken en steeds lagen er versche overblijfselen van het maal op den rand, hetzij kleine vogels, hetzij patrijzen of zelfs jonge konijnen. In den nestentijd schijnt de sperwer alles te jagen, wat hij tegen komt, van de kleine zangers, tot konijnen toe. Een boschwachter vertelde mij, dat er geregeld een sperwer fasanten uit de kweekerij haalde en hoewel jagers de gewoonte hebben, om met spek te schieten kan dit wel waar zijn. Ook hoorde ik van een boer bij Apeldoorn, dat de „kremmen” al zijn witte kuikens hadden weggevangen. De vogelboeken melden nog sterkere gevallen en een boekenornitholoog krijgt dijkwijls een zeer verkeerde voorstelling van een sperwer.

Zoo bijv. van een sperwer, die een reiger aanviel (Brehm) en een, die op een volwassen haan stootte (Buekers).

Begin Juli begonnen de jongen al te vliegen en toen ik eens op een avond bij het nest kwam en tegen den boom trapte, vlogen de jongen er af. Ze konden echter nog niet goed vliegen en het gelukte, om er een te grijpen, niettegenstaande hij zich woest aanstelde. Hij zag er heel anders uit dan de oude vogels. Bruin van boven, borst en onderkant lichtgrauw met bruine strepen en vlekken. De staart had reeds de grijze dwarsbanden. Toen wij het jong, dat heftig schreeuwde een oogenblik bekeken hadden, lieten wij het weer vliegen.

Dit jaar vonden wij nog twee nesten, 8 Mei een met eieren. Deze zijn wit of blauwgroen met donkere roodbruine vlekken, die op het stompe einde in een kring staan. Het legsel was nog niet voltallig, toen wij het nest vonden. Mijn vriend nam er een uit voor zijn verzameling, maar dit heeft niets geschaad, daar de vogel er twee bijlegde, zoodat er vijf uitgebroed werden.

Dit legsel bestond uit groenblauwe eieren; dat in Velp bevatte helderwitte met roode vlekken. Ongevekt zijn ze zelden of nooit.

Het tweede nest, dat ik van 't jaar in Hilversum vond, was op dezelfde plaats als verleden jaar; wel is waar niet in hetzelfde nest maar toch in den onmiddellijken omtrek. Beide broedsels zijn uitgevlogen, zoodat Hilversum op zijn minst elf jonge sperwers voortgebracht heeft.

Den laatsten keer, dat mijn vriend het nest bezocht, was de oude vogel zeer woest en vloog telkens vlak langs hem heen. Zelfs waagde het anders schuwe dier zich een oogenblik op het nest. Overigens heb ik zelf nooit veel last gehad van de ouderliefde bij roofvogels, zoowel bij valken, als bij sperwers en uilen. Meestal bleef het bij onrustig heen en weer vliegen boven het nest en krijschen.

In den winter zie ik niet zooveel sperwers, misschien ook, omdat ik dan meer mijn aandacht aan andere vogels wijd.

Ten slotte kan ik nog vermelden, dat een vriend van mij een jong mannetje onder een net met een duif als prooi ving. Na eenige dagen stierf het dier reeds en kwam opgezet in mijn bezit.

Ik hoop hiermede bewezen te hebben, dat de sperwer wel degelijk in de westelijke provincieën broedt en volstrekt niet zoo zeldzaam is, als velen denken. Ook hoop ik menschen, die van een sperwer een arend maken, wat beter op de hoogte gebracht te hebben.

De kuikendief (*Circus aeruginosus*) komt overal in ons land vrij veelvuldig voor, ook in den nazomer, in September, wanneer de meeste naar het zuiden gaan. Dan zie ik ze veel op de plassen van Kortenhoef en Loosdrecht. Riet en water zijn zijne eenige vereischten en daarom komt hij, na den torenvalk, het meest in Nederland voor.

In 't najaar jaagt hij veel op waterhoentjes en jonge koeten, maar in 't voorjaar steelt hij vele eieren en stelt zich overigens met kleinere dieren tevreden. Over het algemeen is het een niet erg te vreezen vijand, daar hij zich dikwijls

door een kievit laat verjagen. Het kost hem dan ook vrij veel moeite om zijne jongen genoeg eten te bezorgen. Kraaien, meeuwen en kieviten zijn zijne ergste plaaggeesten, vooral de eersten, die zijne eieren wegrooven. In het verslag van het „Naardermeer” stond dat van 't jaar slechts een van de vier nesten uitgekomen was, vanwege de brutale kraaien.

Zijn vlucht is bijzonder sierlijk en glijdend. Als hij jaagt, scheert hij langs het riet, om zoo zijn prooi te overvallen.

Ieder, die het Naardermeer bezocht heeft, heeft een nest, hetzij met jongen, hetzij met eieren gezien, zoodat daarover niet veel gezegd behoeft te worden.

De jongen, wier getal zeer variabel is, verschillen dikwijls veel van leeftijd. Ze zijn, reeds in donskleed, zeer woest en verdedigen zich door halt liggend met de scherpe klauwen naar den aanvaller te slaan.

De jongen van het eerste jaar zijn grauwbrown, de wijfjes zijn donkerbruin met helder gelen kop en de oude mannetjes zijn lichtbruin met lichte teekening. Door den lichtgrijzen spiegel zijn deze dadelijk te herkennen.

De jonge exemplaren van de beide andere soorten „Circus” zijn ook geelachtig bruin of grijs, zoodat de kuikendieven in het eerste vederkleed moeilijk te onderscheiden zijn, maar in ons land is het in negen van de tien gevallen een bruine.

Verder is er nog veel interessants van den kuikendief te zeggen, maar daar ik meestal in een droge streek ben, heb ik dezen vogel nog nooit degelijk kunnen bestudeeren.

Ik geloof, dat ik nu de meeste of liever alle inlandsche roofvogels zeer in 't kort gehad heb, sommige misschien zeer gebrekkig, maar meestal zijn het eigen waarnemingen.

Omtrent het voorgaande van den vischarend ben ik niet zeker en onderwerp het aan de critiek van meer bevoegde vogelkenners, die ik voor verdere aanwijzingen of correctie van kleine vergissingen zeer dankbaar zal zijn. Vooral hoop ik nog eens iets te hooren van de zeldzamere soorten, die in dit tijdschrift nog bijna niet besproken zijn en waarover nog zooveel gezegd kan worden, om ze wat bekender te maken.

J. VAN LAREN.

